



Broj XLVII / 2019

Bilten o procesu pregovora
o pristupanju Srbije Evropskoj uniji

KAKAV BREGZIT ČEKAMO?

TEMA BROJA STR. 4–6

KOMENTAR STR. 7–8

Govor predsednika Emanuela Makrona –
Zajedničkim snagama

KOLUMNA STR. 11–12

Ka cirkularnoj ekonomiji u EU –
Ispunjeni koraci i novi ciljevi

U FOKUSU STR. 9–10

O važnosti veština – Promene i naredni koraci za Evropu

PREDSTAVLJAMO STR. 15–16

Osmi sastanak Odbora i njegovi zaključci –
O civilnom društvu i vladavini prava

- | | | | |
|-------------------|--|--------------------|--|
| 1. februar | Stupio na snagu trgovinski sporazum Evropske unije i Japana
Sporazumom između EU i Japana o ekonomskom partnerstvu (<i>Economic Partnership Agreement</i>) stvorio se prostor za trgovinu s više od 600 miliona ljudi i udelom u svetskom bruto domaćem proizvodu od gotovo trećinu. Potpisan je 1. februara ove godine i predstavlja prekretnicu u budućim odnosima, a ujedno, to je i najveći trgovinski sporazum u svetu. Više... | 27. februar | Održan osmi sastanak Zajedničkog konsultativnog odbora
Zajednički konsultativni odbor za civilno društvo (<i>Joint Consultative Committee – JCC</i>) održao je, 27. februara u Briselu, osmi sastanak po redu, što je ujedno bio i prvi sastanak Odbora u ovoj godini. Članice i članovi Odbora, predstavnici civilnog društva, poslodavaca i sindikata iz Srbije i EU, raspravljali su o trenutnom napretku u procesu pregovora za pristupanje Srbije Evropskoj uniji (EU). Više... |
| 4. februar | U Bukureštu održan sastanak ministara spoljnih poslova EU i Zapadnog Balkana
U Bukureštu je održan neformalni sastanak ministara spoljnih poslova EU i država kandidata za članstvo u Evropskoj uniji, koji su organizovali Visoka predstavnica za spoljnu i bezbednosnu politiku EU Federika Mogherini i predstavnici Rumunije, koja trenutno predseđa Savetu EU. Više... | 27. februar | Delegacija Evropskog parlamenta posetila Srbiju
Delegacija Odbora za spoljne poslove Evropskog parlamenta (<i>AFET</i>) bila je u višednevnoj poseti Srbiji u periodu od 27. februara do 2. marta. Dejvid Mekalister, izvestilac Evropskog parlamenta za Srbiju, predvodio je Delegaciju koja je u Beograd došla s ciljem da proceni političku situaciju i odnose Evropske unije sa Srbijom. U sklopu posete, organizovani su sastanci sa opozicijom, predstavnicima nevladinih organizacija i medija. Više... |

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)
Masarikova 5/16, 11000 Beograd, Srbija
www.bos.rs

Urednici: Jelena Babić, Vladimir M. Pavlović, Jelena Jorgačević,
Milica Mijatović, Tamara Arsić

Autori: Tamara Arsić, Aleksandra Đurović, Ognjan Pantić, Ana Stevanović Zdravev, Jelena Babić

Lektura: Marijana Milošević

Objavlivanje elektronskog biltena „Progovori o pregovorima” podržala je Fondacija za otvoreno društvo u Srbiji. Stavovi izneti u ovom biltenu nisu nužno stavovi Fondacije za otvoreno društvo. Beogradska otvorena škola odgovorna je isključivo za iznete informacije. Za stavove i informacije u autorskim tekstovima i intervjuima odgovorni su sami autori, odnosno intervjuisane osobe.



PROGOVORI O PREGOVORIMA – U 2019.

U ovom broju Biltena odlučili smo da vam predstavimo neke od najbitnijih tema, za koje verujemo, da će u godini pred nama okupirati debate u Evropskoj uniji i šire, i time imati svakako uticaj i odjek i u našim redovima.

Tokom ove godine, i dalje ćemo pomno pratiti i izveštavati o toku pristupnih pregovora Srbije sa Evropskom unijom, kao i radu tela koja prate sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, o čemu možete čitati i u ovom broju – u tekstu u kojem vam PREDSTAVLJAMO zaključke Deklaracije usvojene na Osmom sastanku Zajedničkog odbora civilnog društva EU – Srbija.

Ipak, neke od tema koje ćemo pripremati za vas na mesečnom nivou – tiču se novih/starih inicijativa, procesa i očekivanja koja već sada okupiraju prostore za diskusiju širom evropskih akademskih, profesionalnih i medijskih krugova.

Neizostavno, pričamo o BREGZITU.

Svi, jednostavno, pričaju o Bregzitu.

I niko ne može da pruži jednostavan i konačan odgovor. U ovom trenutku, niko ga i nema, uključujući i britansku premijerku Terezu Mej.

U ovoj TEMI BROJA, osvrnuli smo se na ceo proces i pokušali da vam ga, na što je moguće jednostavniji način, predstavimo zajedno sa svim budućim scenarijima, sa molbom da nam ostavite prostor za dopune u narednim brojevima, jer mi (kao i vi) još uvek, u vreme pripreme ovog broja Biltena, još uvek očekujemo glasanje u britanskom Parlamentu, koje će realizovati jedan od predstavljenih scenarija. Ili nam doneti jedan potpuno nov.

Takođe, u ovom broju, bavimo se i temama koje su u fokusu naših programskih oblasti i predstavljamo vam tekuće trendove razvoja i unapređenja okvira u oblastima koje se tiču Nove agende za veštine koja je donela reviziju okvira ključnih kompetencija za celoživotno učenje, usvojenog 2006. godine. Dvanaest godina kasnije, brojne promene u svetu rada i novi izazovi migracija i mobilnosti doveli su do izmena i u shvatanju kompetencija ključnih za lični razvoj, zapošljivost i socijalno uključivanje.

Navikli smo vas da govorimo i o zelenim temama – pa vam ovom prilikom skrećemo pažnju da, tokom ove godine, posebnu pažnju posvetite pitanjima cirkularne ekonomije u EU i svakako pratite naše tekstove na ove teme, a kojima ćemo pažnju posvećivati i tokom ove godine.

U narednim izdanjima pričamo i o izborima za Evropski parlament u maju – pratimo istraživanja, procene, kladionice. Do posebnog broja Biltena posvećenog ovoj temi – pratite poseban deo posvećen izborima za Evropski parlament na našem portalu PROGOVORI O PREGOVORIMA.

Svakako, govorimo o budućnosti EU i mestu Srbije u njoj. Ali, dok čekate nas, pročitajte i šta Emanuel Makron, predsednik Francuske, poručuje građanima Evrope.

*Jelena Babić
Beogradska otvorena škola*

KAKAV BREGZIT ČEKAMO?

Velika Britanija će, kao što stoji u Sporazumu, napustiti Evropsku uniju 29. marta 2019. godine. Evropski sud pravde je presudio decembra 2018. da Velika Britanija može poništiti proces Bregzita i ostati punopravna članica EU i bez dozvole ostalih 27 članica, ako je do te odluke došlo u demokratskom procesu. Takođe, jedna od opcija je odlaganje Bregzita za nekoliko meseci. Međutim, obe strane bi morale da budu saglasne, a pitanje je u kojoj meri postoji volja za odlaganje.

Referendum na kom je stanovništvo Velike Britanije odlučilo da Velika Britanija napusti Evropsku uniju (EU) održan je 23. juna 2016. godine. Od tada ovo pitanje potresa EU i, ni više od dve godine kasnije, ne gubi svoju aktuelnost.

Bio je to drugi referendum u istoriji na kom se stanovništvo Velike Britanije izjašnjavao o ostanku u EU. Prvi je bio samo dve godine nakon njenog pristupanja – 1975. Tada je na pitanje: „Da li Velika Britanija treba da ostane u Evropskoj uniji“ većina odgovorila sa „da“, dok, kao što je poznato, 2016. to nije bio slučaj. Iako je do poslednjih glasova bilo neizvesno,

većina stanovništva je odlučila da napusti EU, s rezultatom 51,9% prema 48,1%.

Razlozi su mnogobrojni, a statistika raznovrsna. Dok je uglavnom starije stanovništvo ruralnih delova Engleske i Velsa potpalo pod kampanju desnice, zasnovanu na antimigrantskoj retorici, strahu od gubljenja posla i opštem stavu da je Velika Britanija izgubila suverenitet u okviru EU, mlade stanovništvo iz velikih gradova Velike Britanije, Škotske i Severne Irske, glasalo je za ostanak u EU.

Šta posle referenduma?

Odlazak Velike Britanije iz Evropske unije je potpuno nova situacija u kojoj su se našle i jedna i druga strana, pa se pravila i procedure manje-više stvaraju u hodu.

Velika Britanija dobila je novu premijerku – Terezu Mej, nakon što je Dejvid Kameron, koji je bio jedan od zagovarača ostanka Britanije u EU, dao ostavku. Iako u predreferendumske kampanje ni Tereza Mej nije bila potpuno pristalica Bregzita, ali ni previše evroentuzijastična, na premijersko mesto je došla nakon što su se njeni protivnici, zagovornici napuštanja, povukli iz trke.



Izvor: <https://www.dezeen.com>

Proces napuštanja EU zvanično je započeo 29. marta 2017. kada je Mej aktivirala član 50. Lisabonskog ugovora. Član 50. sastoji se od pet odredbi koje dalje preciziraju način i tok procesa koji zemlja članica započinje nakon što odluči da napusti EU. Nakon što država članica obavesti Evropski savet, ona ulazi u proces pregovora o daljim odnosima sa EU. Aktiviranje ovog člana podrazumeva da će pregovori o napuštanju i daljim odnosima sa EU biti završeni u roku od dve godine. To znači da je Velikoj Britaniji ostalo malo vremena da postigne dogovor. Ukoliko do dogovora ne dođe, sve odredbe ugovora će jednostavno prestati da se odnose na nju. Postoji mogućnost i produžavanja ovog perioda, na šta, u vreme pisanja ovog teksta, još uvek čekamo.

Posle nekoliko meseci intenzivnog pregovaranja, Velika Britanija i EU postigle su na sastanku Evropskog saveta, 25. novembra 2018. godine, Sporazum o Bregzitu, koji se sastoji iz dva dela: Sporazuma o povlačenju, poznat kao sporazum na 585 strana i Političke deklaracije o budućim odnosima.

Sporazum o povlačenju predstavlja pravno obavezujući dokument kojim su postavljeni uslovi za što bezbolniji izlazak Velike Britanije iz EU, kao vremenski okviri za njegovu implementaciju. Takođe, važan deo sporazuma čine i odredbe vezane za dug koji Velika Britanija ima prema EU – iznos je procenjen na 39 milijardi funti, ali i položaj građana Velike Britanije koji žive u EU. Dogovoren je i prelazni period koji će nastupiti onog dana kada Velika Britanija napusti EU – 29. marta, i trajaće do kraja 2020. godine. Tokom tog prelaznog perioda, Velika Britanija zvanično više neće niti članica EU, što znači da neće biti predstavljena u institucijama EU, međutim imaće još neke obaveze u odnosu sa EU, kao što je ostanak u carinskoj uniji, učešće u budžetu i poštovanje prava EU. Glavni razlog za postojanje prelaznog perioda je što se smatra da je dve godine kratak vremenski rok za utvrđivanje budućeg odnosa Velike Britanije i EU. Nakon prelaznog perioda, pretpostavlja se da će odnos Velike Britanije i EU biti zasnovan na sporazumu o slobodnoj trgovini.

Politička deklaracija o budućim odnosima nije pravno obavezujući dokument, već su u njemu predstavljeni okviri u kojima će se kretati odnosi između Velike Britanije i EU i uspostavljeni parametri za vrstu saradnje između dve strane. U ovom dokumentu se navodi da će zajednički nastaviti da rade na osiguranju međunarodnog poretka zasnovanog na vladavini prava i promovisanju demokratije, kao i postavljanju visokih standarda slobodne trgovine i prava radnika, zaštite potrošača i životne sredine, kao i u bezbednosnim pitanjima spoljnih i unutrašnjih pretnji zajedničkim interesima i vrednostima.

Šta su problemi?

Jedan od glavnih problema je pitanje kopnene granice Velike Britanije sa EU – između Severne Irske i Republike Irske, koja je članica EU. Nakon Bregzita, dva dela Irske će se naći u različitim carinskim i regulatornim režimima. S obzirom na to da nijedna strana ne želi vraćanje carinske infrastrukture – kontrolnih punktova, kula i šaltera, tj. ponovno uspostavljanje tzv. tvrde granice i potpunog narušavanja slobodnog protoka robe i ljudi, složile su se oko uspostavljanja bekstopa. Problem nastaje usled činjenice da Velika Britanija želi da napusti i carinsku uniju i jedinstveno tržište EU, a bekstop znači da će neki propisi EU, a naročito oni u vezi s hranom i standardima za kretanje robe,

nastaviti da se odnose na Severnu Irsku. Ovo znači da roba neće biti proveravana na irskoj granici, ali će proizvodi koji se unose u Severnu Irsku iz ostatka Velike Britanije biti podložni novim proverama i kontroli. Takođe, podrazumeva privremenu jedinstvenu carinsku teritoriju, čime će Velika Britanija biti zadržana u carinskoj uniji EU, ukoliko ne dođe do sporazuma, na neodređeno. Praktično, Velika Britanija neće moći da se oslobodi carinskih propisa EU, zbog čega se u britanskom Parlamentu traži odbacivanje bekstopa.

Ako trgovinski sporazum ne bude postignut do jula 2020. godine, postoji mogućnost dogovora o produženju prelaznog perioda, čime će se izbeći bekstop, a trgovina će biti nastavljena kao i do sada. Međutim, produženje prelaznog perioda je moguće samo jednom i još nema saglasnosti o tome koliko bi ono trajalo – navodi se najdalje do kraja 2022. godine, što bi važenje propisa EU produžilo za skoro tri godine, na veliko nezadovoljstvo pristalica Bregzita.

Ako trgovinski sporazum ne bude postignut do jula 2020, postoji mogućnost dogovora o produženju prelaznog perioda, čime će se izbeći bekstop, a trgovina će se nastaviti kao i do sada. Međutim, produženje prelaznog perioda je moguće samo jednom i još nema saglasnosti o tome koliko bi ono trajalo – navodi se najdalje do kraja 2022, što bi važenje propisa EU produžilo za skoro tri godine, na veliko nezadovoljstvo pristalica Bregzita.

Drugo problematično pitanje je pitanje značajnog glasanja o povlačenju Velike Britanije iz EU u britanskom Parlamentu.

Sporazum o povlačenju je u Donjem domu Parlamenta poražen 15. januara 2019, sa 432 glasa protiv, naspram 202 glasa za. Pored opozicionih laburista, protiv je glasalo i 118 poslanika vladajuće Konzervativne stranke. Na neobavezujućem glasanju odbijena je 14. februara i Strategija za Bregzit Tereze Mej.

Prepreka je i to što se vrh EU izjasnio o tome da ne postoji opcija za ponovno pregovaranje o sporazumu, već da postoji prostor samo za dodatna pojašnjenja i tumačenja.

Britanski poslanici su 12. marta ponovo glasali o sporazumu o Bregzitu, kada su ga još jednom, većinski, odbacili. Iako se razlika u broju glasova smanjila u odnosu na januar 2019. godine – 391 „protiv“ i 242 glasa „za“, i dalje dogovor koji je Tereza Mej postigla sa EU britanski poslanici smatraju štetnim. Glavni razlog je, pored bekstopa, to što i prema ovom, revidiranom dogovoru, Velika Britanija ostaje ekonomski vezana za EU.

U britanskom Parlamentu nema naznaka da su poslanici zainteresovani za izlazak bez dogovora, što je 13. marta i potvrđeno glasanjem.

Glasanje o odlaganju Bregzita je održano 14. marta, za šta je glasala većina poslanika (412 „za“ i 202 „protiv“). Britanski parlament odlučio je da zatraži saglasnost EU za odlaganje izlaska

Velike Britanije iz tog bloka, predviđen za 29. mart. To znači da Velika Britanija možda neće izaći iz EU 29. marta kako je bilo planirano.

Međutim, s obzirom na to da je odlaganje Bregzita moguće tražiti samo jednom, postavlja se pitanje kakvo će to odlaganje biti: kratkoročno ili dugoročno. Ovo zavisi od trećeg glasanja o sporazumu o Bregzitu koji će pred Parlament britanska premijerka Tereza Mej izneti još jednom – 20. marta.

Međutim, s obzirom na to da je odlaganje Bregzita moguće tražiti samo jednom, postavlja se pitanje kakvo će to odlaganje biti: kratkoročno ili dugoročno. Ovo zavisi od trećeg glasanja o sporazumu o Bregzitu koji će pred Parlament britanska premijerka Tereza Mej izneti još jednom – 20. marta.

Kratkoročno odlaganje podrazumeva odlaganje Bregzita do izbora za Evropski parlament ili najkasnije do 30. juna. Tokom ova tri meseca, Velikoj Britaniji će biti pružena šansa da se opredeli za jednu od tri opcije:

- Usvajanje dogovorenog sporazuma o Bregzitu Tereze Mej, čime bi se u ovom tromesečnom periodu obezbedio „meki“ izlazak iz EU i rešili postojeći, gore navedeni, problemi;
- Izlazak bez sporazuma, ukoliko poslanici nastave da odbijaju sporazum, i u tom slučaju će ovaj tromesečni period poslužiti da se umanje posledice izlaska, ili
- Povlačenje namere o napuštanju EU.

Dugoročno odlaganje predstavlja produžetak Bregzita i nakon izbora za Evropski parlament i nakon 30. juna. To bi značilo da je Velika Britanija, u slučaju dugoročnog odlaganja Bregzita, dužna da učestvuje na izborima za Evropski parlament.

Takođe, ne postoji dati vremenski okvir u kom bi se kretalo odlaganje Bregzita, pominju se datumi poput kraja 2019. i kraj 2021, što bi potpuno obesmisllilo proces, a i ne bi naišlo na odobravanje u Velikoj Britaniji.

Osim toga, 27 članica EU bi morale jednoglasno da odobre ovo odlaganje, što je, takođe, malo verovatno. Dva su razloga koja bi potencijalno mogla da omoguće dugoročno odlaganje: raspisivanje vanrednih izbora za parlament UK i raspisivanje novog referenduma o ostanku Velike Britanije u EU.

Ishod Bregzita je vrlo nepredvidiv. U britanskom Parlamentu će se još jednom glasati o Bregzitu i tada će biti jasniji put kojim će Velika Britanija krenuti.

Ukoliko među poslanicima ne dođe do afirmisanja jasnijeg i zajedničkog stava o Bregzitu i uslovima izlaska iz EU, postoji mogućnost da se ostvari opcija koja je 2016. delovala potpuno neverovatno – Bregzit bez dogovora ili ona koja je 2016. bila opcija, vodeća u svim anketama javnog mnjenja – da do Bregzita neće ni doći.

*Tamara Arsić,
Beogradska otvorena škola*

Govor predsjednika Emanuela Makrona ZAJEDNIČKIM SNAGAMA

Francuski predsjednik je 4. marta izdao saopštenje povodom predstojećih izbora za Evropski parlament, koji će se održati u maju ove godine, u kojem govori o svojoj viziji budućnosti Evrope i njenoj obnovi, o lažnim obećanjima nacionalista koji koriste bes ljudi, o Bregzitu kao slepoj ulici i pouci za sve, o migrantima i socijalnoj sigurnosti. Tekst je objavljen na hrvatskom jeziku na zvaničnom sajtu Emanuela Makrona i prenosimo ga u celosti.

Evropski građani,

Slobodan sam obratiti vam se izravno, ne samo u ime povijesti i vrijednosti koje nas spajaju, nego i zato što za to postoji nužnost. Predstojeći europski izbori bit će presudni za budućnost našeg kontinenta.

Nikada poslije Drugog svjetskog rata Europa nije bila toliko potrebna. Pa ipak, Europa nikada nije bila u tolikoj opasnosti.

Brexit je samo simbol toga. Simbol krize Europe, koja svojim narodima nije bila u stanju pružiti zaštitu pred velikim šokovima suvremenog svijeta. Brexit je i simbol europske zamke. Ne, zamka nije pripadnost europskoj uniji; zamka leži u laži i neodgovornosti koje je mogu uništiti. Tko je Britancima rekao istinu o njihovoj budućnosti nakon Brexita? Tko im je govorio o gubitku pristupa europskom tržištu? Tko je govorio o rizicima za mir u Irskoj povratkom na granicu iz prošlosti? Nacionalističko uzmicanje ne nudi ništa; to je odbacivanje bez projekta. I ta zamka prijete cijeloj Europi: izrabljivači gnjeva, podržani lažnim informacijama, obećavaju sve i svašta.

Suočeni s tim manipulacijama, moramo ustati. Ponosni i zdravog razuma. Reći najprije što je Europa. To je povijesni uspjeh: pomirenje opustošenog kontinenta, u novom projektu mira, napretka i slobode. Nemojmo to nikada zaboraviti. I taj nas projekt i danas štiti: koja zemlja može djelovati sama protiv agresivnih strategija velikih sila? Tko može tvrditi da je suveren, sam, suočen s digitalnim divovima?

Kako bismo se oduprli krizama finansijskog kapitalizma bez eura, koji je snaga čitave Unije? Europa je ujedno i tisuće svakodnevnih projekata koji su promijenili izgled naših prostora, neka obnovljena srednja škola, neka izgrađena cesta, brzi pristup Internetu koji napokon postaje realnost. Ta borba je svakodnevna obveza, jer se ni Europa ni mir nikada ne smiju uzeti zdravo za gotovo. I zato se ja, u ime Francuske, neumorno borim za daljnji razvoj Europe i za obranu njenog modela. Pokazali smo da je moguće ono za što nam je bilo rečeno da je nedostupno: stvaranje europske obrane ili zaštita socijalnih prava.



Izvor: www.express.co.uk

Ali moramo učiniti više, brže. Jer postoji druga zamka, zamka tapkanja u mjestu i ravnodušnosti. Suočeni s velikim šokovima u današnjem svijetu, građani nam često govore: „Gdje je Europa? Što radi Europa?“. Ona je u njihovim očima postala bezdušno tržište. Ali Europa nije samo tržište, ona je i projekt. Tržište je korisno, ali ne smije zasjeniti potrebu za granicama koje štite i za vrijednostima koje ujedinjuju. Nacionalisti griješe tvrdeći da naš identitet brane izdvajanjem iz Europe; jer upravo nas europska civilizacija ujedinjuje, oslobađa i štiti. Ali varaju se i oni koji ne žele ništa promijeniti, jer poriču strahove koje narodi proživljavaju, poriču sumnje koje podrivaju naše demokracije. Ovo je odlučujuća prekretnica za naš kontinent; trenutak u kome zajednički moramo, i politički i kulturno, ponovno osmisliti oblike naše civilizacije u svijetu koji se mijenja. Ovo je trenutak europske Obnove. Stoga, odupirući se iskušenjima povlačenja i podjela, predlažem da zajedno pokrenemo Obnovu Europe kroz tri strateške vizije: slobode, zaštite i napretka.

Obranimo našu slobodu

Evropski model temelji se na slobodi čovjeka, raznolikosti mišljenja i stvaralaštva. Naša prvotna sloboda je demokratska sloboda, ona koja nam omogućuje odabir naše vladajuće strukture, dok prilikom svakih izbora, strane sile pokušavaju utjecati na naše glasove. Predlažem stvaranje Europske agencije za zaštitu demokracija koja će u svaku državu članicu uputiti europske stručnjake za zaštitu njenog izbornog postupka od cyber napada i manipulacija. U tom duhu neovisnosti moramo također zabraniti strano financiranje europskih političkih stranaka. Moramo, putem europskih propisa, stati na kraj govoru mržnje i nasilja na Internetu, jer je poštivanje pojedinca temelj naše civilizacije ljudskog dostojanstva.

Zaštitimo naš kontinent

Osnovana na temelju unutarnjeg pomirenja, Europska unija zaboravila je obratiti pozornost na svjetsku stvarnost. Ipak,

niti jedna zajednica ne pruža osjećaj pripadnosti ukoliko nema okvire koje će štititi. Granica, to je sloboda u sigurnosti. Moramo preispitati Schengenski prostor: svi koji u njemu žele imati udjela moraju preuzeti odgovornost ispunjavanja svojih obveza (stroga kontrola granica) i solidarnosti (ista politika azila, ista pravila prihvata i odbijanja). Zajednička granična policija i europski ured za azil, stroge obveze nadzora, europska solidarnost kojoj, pod vodstvom Vijeća Europe za unutarnju sigurnost, svaka zemlja daje svoj doprinos: vjerujem, suočeni s postojećim izazovima migracija, u Europu koja istovremeno štiti i svoje vrijednosti i svoje granice.

Isti uvjeti moraju se primijeniti i na obranu. U posljednje dvije godine postignuti su značajni napretci, ali moramo dati jasne smjernice: obrambeno-sigurnosni sporazum morat će utvrditi naše neophodne obveze, u odnosu na NATO i naše europske saveznike: povećanje vojnih izdataka, operativnost klauzule o uzajamnoj obrani, pridruženje Ujedinjene Kraljevine Europskom vijeću za sigurnost radi pripreme naših zajedničkih odluka.

Naše granice također moraju osigurati i pošteno tržišno natjecanje. Koja svjetska sila prihvaća nastaviti trgovinsku razmjenu s onima koji ne poštuju niti jedno od njenih pravila? Ne možemo šutke trpjeti. Moramo reformirati sustav tržišnog natjecanja, unaprijediti našu trgovinsku politiku: kazniti ili zabraniti u Europi tvrtke koje ugrožavaju naše strateške interese i naše temeljne vrijednosti, a to su ekološki standardi, zaštita podataka i pravično plaćanje poreza, a u strateškim industrijama i našim javnim nabavama usuditi se dati prednost europskim ponuditeljima, kako to u svojim zemljama čine naši američki ili kineski suparnici.

Oporavimo duh napretka

Europa nije drugorazredna sila. Europa je u cjelini avangarda: uvijek je bila u stanju odrediti norme napretka. Zbog toga se projekt Europe mora daleko više temeljiti na usmjeravanju prema zajedničkim ciljevima, a ne na suparništvu: Europa, u kojoj je stvorena socijalna sigurnost, mora za svakog radnika, od istoka do zapada i od sjevera do juga, uspostaviti socijalni štit koji mu jamči istu zaradu na jednakom radnom mjestu i svakoj zemlji prilagođenu minimalnu europsku plaću, koja bi se kolektivno revidirala jednom godišnje.

Ali obnova napretka podrazumijeva i našu obvezu da budemo predvodnici u borbi za ekološku održivost. Hoćemo li sutra vlastitu djecu moći pogledati u oči ako ne smanjimo svoj ekološki dug? Europska unija mora sebi postaviti jasne ciljeve – postići ugljičnu neutralnost do 2050. godine, prepoloviti primjenu pesticida do 2025. godine – i prilagoditi svoje politike realizaciji tog projekta: osnovati Europsku klimatsku banku za financiranje ekološke tranzicije; europsko sanitarno tijelo za jačanje nadzora nad hranom; oduprijeti se prijetnjama lobija, omogućiti neovisnu znanstvenu procjenu stvari opasnih za okoliš i zdravlje ... Sva naša djelovanja moramo usmjeriti prema provedbi tih neizbježnih ciljeva: od Središnje banke do Europske komisije, od europskog proračuna do plana ulaganja za Europu, sve naše institucije moraju kroz svoja djelovanja voditi računa o klimatskim promjenama.

Napredak i sloboda – to znači moći živjeti od svoga rada: za stvaranje radnih mjesta, Europa treba povećati svoju sposobnost predviđanja. Stoga, uspostavljanjem europskog nadzora velikih platformi (brže sankcioniranje povreda tržišnog natjecanja, transparentnost njihovih algoritama ...), Europa ne samo da mora digitalne divove podrediti zakonskim okvirima, nego i poticati financiranje inovacija dodjeljivanjem novom Europskom vijeću za inovacije proračun za preuzimanje vodstva u novim, takozvanim disruptivnim tehnologijama kao što je umjetna inteligencija, usporediv s proračunom Sjedinjenih Američkih Država.

Europa koja razmišlja u svjetskim okvirima, mora se okrenuti prema Africi, s kojom moramo izgraditi pakt o budućnosti. Preuzimanjem zajedničke sudbine, podupiranjem njenog razvoja ambicioznim, a ne obrambenim planovima: investicijama, sveučilišnim partnerstvima, obrazovanjem mladih djevojaka ...

Sloboda, zaštita, napredak. To su temelji na kojima moramo obnoviti Europu. Ne smijemo dopustiti da nacionalisti koji nemaju rješenja iskoriste gnjev naroda. Ne možemo u dubokom snu hodati oslabljenom Europom. Ne smijemo postati robovi rutine i iluzije. Europski humanizam od nas zahtjeva da djelujemo. Građani posvuda traže veće sudjelovanje u promjenama. Zato predlažem da do kraja godine, s predstavnicima europskih institucija i država, organiziramo Konferenciju za Europu, koja će predložiti sve potrebne promjene za naš politički projekt, bez ikakvih tabua, uključujući i reviziju samih Ugovorâ. Ova konferencija će uključivati panele građana, uzimajući u obzir mišljenja sveučilišnih stručnjaka, socijalnih partnera, vjerskih i duhovnih predstavnika. Definirat će plan za Europsku uniju kojim će se predložiti konkretne akcije za provođenje svih glavnih prioriteta. Nesuglasice će postojati, ali je li bolje imati zamrznutu Europu ili Europu koja napreduje iako različitim brzinama, ostajući otvorena za sve?

U toj Europi narodi će stvarno preuzeti kontrolu nad svojom sudbinom; u toj će Europi, siguran sam, i Ujedinjena Kraljevina naći svoje mjesto.

Građani Europe, Brexit je slijepa ulica i pouka za sve nas. Oslobodimo se te zamke, dajmo smisao nadolazećim izborima i našem projektu. O vaštoj odluci ovisi može li Europa sa svojim vrijednostima napretka koje utjelovljuje, biti više od jedne povijesne epizode. To je izbor koji vam predlažem, kako bismo zajedno zacrtali put prema europskoj Obnovi.

O važnosti veština

PROMENE I NAREDNI KORACI ZA EVROPU

Jedna od ključnih novina koje je donela Nova agenda za veštine jeste revizija okvira ključnih kompetencija za celoživotno učenje, usvojenog 2006. godine. Dvanaest godina kasnije, brojne promene u svetu rada i novi izazovi migracija i mobilnosti doveli su do izmena i u shvatanju kompetencija ključnih za lični razvoj, zapošljivost i socijalno uključivanje.

Priprema za poslove koji još uvek ne postoje, tehnološki razvoj, digitalizacija, ekološke i razne druge promene – sve to čini kontekst koji nas navodi da promišljamo o veštinama. Nova agenda za veštine, usvojena 10. juna 2016. godine, predvidela je skup aktivnosti koje su proizvele niz važnih izmena u vezi sa identifikovanjem veština potrebnih za donošenje boljih odluka u karijeri, unapređivanjem načina na koji se one razvijaju, kao i procesa prepoznavanja stečenih veština. Kreirane mere za konkretne probleme su različite i kreću se od podrške odraslima u sticanju bazičnih veština do omogućavanja praksi mladih u oblastima kao što su veštačka inteligencija i sajber bezbednost.

Od perioda usvajanja ove Agende, prihvaćena je inicijativa za obogaćivanje Europass alata za predstavljanje veština i kvalifikacija. Takođe, osmišljen je i novi alat za izradu profila veština, namenjen za procenu veština izbeglica i migranata koji služi

kao osnova za karijerno vođenje i pružanje podrške u procesu traženja posla.

Do izmena je došlo i u pogledu definisanja kompetencija koje su ključne za celoživotno učenje, kao i Evropskog okvira kvalifikacija. U Strategiji razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine upravo su ključne kompetencije i obezbeđivanje uporedivosti nacionalnog sa Evropskim okvirom kvalifikacija izdvojeni kao pravci razvoja obrazovne politike u ovom periodu, što je dovelo i do izmena u pravnom i institucionalnom okviru.

Jedna od narednih aktivnosti koja je planirana jeste razmena iskustva u vezi sa upravljanjem mobilnosti visokokvalifikovanih osoba. Pored prepoznavanja prednosti mobilnosti, uočavaju se i izazovi, pa se planira detaljna studija o odlivu mozgova u Evropi.

O (ne)pismenosti i celoživotnom učenju

Jedna od ključnih novina koje je donela Nova agenda za veštine jeste revizija okvira ključnih kompetencija za celoživotno učenje, usvojenog 2006. godine. Dvanaest godina kasnije, brojne promene u svetu rada i novi izazovi migracija i mobilnosti



doveli su do izmena i u shvatanju kompetencija ključnih za lični razvoj, zapošljivost i socijalno uključivanje.

U novom okviru mnogo **veća pažnja se poklanja bazičnim nivoima pismenosti**, uzimajući u obzir rezultate istraživanja PISA (Međunarodni program procene učeničkih postignuća) i PIAAC (Anketa o veštinama odraslih) koji pokazuju zabrinjavajuće niske nivoe pismenosti u pojedinim evropskim zemljama. Prva od osam kompetencija upravo je formulisana kao pismenost, a zamenila je kompetenciju koja je u ranijem okviru nosila ime „komunikacija na maternjem jeziku“, naglašavajući tako važnost postizanja pismenosti u barem jednom jeziku, koji nije nužno maternji. Pored nje, uzimajući u obzir život u multikulturalnom okruženju važno mesto u okviru zauzimaju i višejezična kompetencija i kulturalna svest i izražavanje.

U novom okviru mnogo veća pažnja se poklanja bazičnim nivoima pismenosti, uzimajući u obzir rezultate istraživanja PISA (Međunarodni program procene učeničkih postignuća) i PIAAC (Anketa o veštinama odraslih) koji pokazuju zabrinjavajuće niske nivoe pismenosti u pojedinim evropskim zemljama.

Pojedine kompetencije su u sadašnjem okviru dobile značajnije mesto i preciznije su formulisane. To je slučaj sa građanskom i digitalnom kompetencijom i kompetencijom za preduzetništvo. Takođe, kompetencija koja se bavi načinom kako se uči je proširena i sada predstavlja skup kompetencija – lične, društvene i kompetencije učenja kako se uči. U okviru njih su sadržane i veštine poput interpersonalnih, veštine važne za lični razvoj i upravljanje karijerom, koje se obično nazivaju „mekim veštinama“ ili „veštinama za 21. vek“.

Revizija Evropskog okvira

Nova agenda za veštine je predvidela i reviziju Evropskog okvira kvalifikacija, koji povezuje nacionalne sisteme kvalifikacija i deluje kao alat za upoređivanje i lakše razumevanje kvalifikacija između različitih država i obrazovnih sistema u Evropi. Prethodni okvir iz 2008. godine je izmenjen kako bi se unapredio proces povezivanja s nacionalnim sistemima kvalifikacija, kao i transparentnost i tumačenje kvalifikacija.

Novim okvirom je preporučeno da se povezivanje nacionalnih sa Evropskim okvirom kvalifikacija radi u redovnim razmacima, koristeći odgovarajuću metodologiju, a da rezultati tog procesa budu javno dostupni. Posebno se naglašava mnoštvo načina na koji kvalifikacije mogu biti stečene, kroz formalno, neformalno i informalno učenje, u nacionalnom, ali i međunarodnom kontekstu. Dodatak je i set principa za osiguranje kvaliteta kvalifikacija.

Nove aktivnosti i inicijative

Jedna od narednih aktivnosti koja je planirana jeste razmena iskustva u vezi **sa upravljanjem mobilnosti visokokvalifikovanih osoba**. Pored prepoznavanja prednosti mobilnosti, uočavaju se i izazovi, pa se planira detaljna studija o odlivu mozga u Evropi.

Druga važna inicijativa tiče se **osmišljavanja načina praćenja diplomiranih studenata**. Naime, kako bi se odgovorilo na nezaposlenost mladih s visokim obrazovanjem i neusklađenost kvalifikacija koje imaju s njihovim radnim mestima, planira se redovno prikupljanje niza podataka o njihovom statusu nakon završetka obrazovanja. Jedna od predstojećih aktivnosti u ovoj oblasti jeste unapređivanje prikupljanja informacija o diplomcima i razmena iskustava u primeni različitih metoda praćenja.

Pored toga, predstoji i proces realizacije i praćenja usvojenih preporuka, za šta će biti važno i unapređivanje postojećih baza podataka. Podaci o veštinama i o merama koje se preduzimaju za njihov razvoj biće ključni za formulisane zaključaka o tome koliko se uspešno odgovara na izazove koji su i podstakli novo promišljanje o veštinama.

*Aleksandra Đurović,
Beogradska otvorena škola*

Ka cirkularnoj ekonomiji u EU

ISPUNJENI KORACI I NOVI CILJEVI

Najvidljiviji rezultati postignuti su u oblasti ekološkog dizajna. Procenjuje se da su novi standardi za dizajn proizvoda, u trogodišnjem periodu od 2016. do 2019. godine, rezultirali ostvarivanjem uštede u potrošnji energije dovoljne, primera radi, za snabdevanje električnom energijom čitave Italije.

Početkom marta ove godine, Evropska komisija je imala čime da se pohvali: 54 koraka, dogovorenih 2015. godine u pravcu primene principa cirkularne ekonomije u Evropskoj uniji, u velikoj meri su ispunjeni ili se počelo s njihovom primenom. Postavljene su osnove da Evropska unija i u budućnosti ostane lider u primeni ovog principa na globalnom nivou.

Šta je prethodilo usvajanju Akcionog plana za cirkularnu ekonomiju, koji su rezultati i sledeći koraci?

Cirkularna ekonomija je prepoznata kao jedna od prioritarnih oblasti u radu Evropske komisije koja je stupila na dužnost 2014. godine. U okviru jednog od svojih deset prioriteta, poput poslova, rasta i investicija, Evropska komisija je nameravala da predano radi na primeni principa cirkularne ekonomije. Koristi prepoznate od njihove primene bile su: čuvanje prirodnih resursa; smanjenje troškova industrije; stvaranje novih prilika za razvoj biznisa koji će biti inovativan i resursno efikasan.

Razlozi koji su opredelili Evropsku komisiju da predano radi na primeni principa cirkularne ekonomije bili su jasni – procenjeno je da se kroz mere prevencije nastajanja otpada, primenu eko-dizajna i slične mere, mogu ostvariti uštede u vrednosti od 600 milijardi evra, dovesti do otvaranja skoro 600.000 novih radnih mesta i značajno doprineti smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte – 450 miliona tona ugljen-dioksida manje do 2030. godine.¹

Prvi korak ka cirkularnoj ekonomiji Evropska komisija napravila je kroz izradu zakonodavnog predloga „Ka cirkularnoj ekonomiji – program za nula odsto otpada za Evropu“. Međutim, ovaj predlog je povučen i zamenjen sveobuhvatnijim predlogom – Paketom za cirkularnu ekonomiju i Akcionim planom², koji je obuhvatio 54 konkretne mere. Novom Strategijom i Akcionim planom Evropska komisija je na bolji način obuhvatila celokupnu problematiku cirkularne ekonomije. Iako je upravljanje otpadom veoma važan segment cirkularne ekonomije, njena suština leži i u unapređenju procesa proizvodnje, efikasnijoj potrošnji, kao i uspostavljanju tržišta za sekundarne sirovine. Kako su smatrali u Evropskoj komisiji, kroz ovakav, sveobuhvatan pristup, bili bi bliži ostvarivanju suštinskog cilja cirkularne ekonomije: uvećanje i održavanje

¹ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/circular-economy-factsheet-general_en.pdf

² http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm



vrednosti proizvoda što duže, dok se minimizira stvaranje otpada.

Pet oblasti koje su kroz Akcioni plan postale prioritetne su: plastika, otpad od hrane, sirovine, građevinski materijal, kao i biomasa i proizvodi na bazi bilja. Neke od predloženih mera u Akcionom planu bile su: usvajanje Strategije za korišćenje plastike u cirkularnoj ekonomiji, određivanje novih ciljeva u oblasti upravljanja otpadom, razvijanje metodologije za praćenje generisanja otpada od hrane, podsticajne mere za ponovnu upotrebu sirovina, kao i mere za ponovnu upotrebu iskorišćenog građevinskog materijala, promocija efikasnog korišćenja biomase i novi ciljevi u oblasti reciklaže drveta.

Za uspešnu primenu navedenih mera opredeljena su i značajna finansijska sredstva kroz različite programe – preko 10 milijardi evra za podršku unapređenju cirkularne ekonomije kroz programe Horizon 2020 (za istraživanja u oblasti upravljanja otpadom i resursima, unapređenje sistema proizvodnje), kohezionu politiku (za podršku malim i srednjim preduzećima za primenu ekološki inovativnih tehnologija i primenu zakonodavstva u oblasti upravljanja otpadom), kao i iz LIFE programa.

Radi jačanja saradnje u oblasti cirkularne ekonomije, izrađena je i Platforma za zainteresovane strane³, kao baza za razmenu znanja, dobrih praksi i umrežavanje partnera iz različitih sektora.

Kada je na početku 2019. godine podvučena crta, Evropska komisija je mogla da bude zadovoljna. Postavljeni su novi ciljevi u oblasti reciklaže plastike, s ciljem od 10 miliona tona reciklirane plastike do 2025. godine.

Takođe, uskoro će na snagu stupiti zabrana korišćenja određenih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu.

Kada je na početku 2019. godine podvučena crta, Evropska komisija je mogla da bude zadovoljna. Postavljeni su novi ciljevi u oblasti reciklaže plastike, s ciljem od 10 miliona tona reciklirane plastike do 2025. godine. Takođe, uskoro će na snagu stupiti zabrana korišćenja određenih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu. Zacrtni su i novi, ambiciozniji ciljevi u oblasti upravljanja komunalnim otpadom, s ciljem da se do 2035. godine, 60% komunalnog otpada u Evropskoj uniji reciklira. Usvojene su i nove mere za prevenciju nastajanja otpada. Novi delovi zakonodavstva izrađeni su kako bi se smanjio otpada od hrane, kao i smernice za korišćenje hrane koja više nije za ljudsku upotrebu. Najvidljiviji rezultati su postignuti u oblasti ekološkog dizajna. Procenjuje se da su novi standardi za dizajn proizvoda, u trogodišnjem periodu od 2016. do 2019. godine, rezultirali ostvarivanjem uštede u potrošnji energije dovoljne, primera radi, za snabdevanje električnom energijom čitave Italije.

Kako bi se pratio dalji napredak u primeni novog zakonodavstva u oblasti cirkularne ekonomije, razvijena je i metodologija za praćenje napretka u ovoj oblasti.⁴

Razlozi koji su opredelili Evropsku komisiju da predano radi na primeni principa cirkularne ekonomije bili su jasni – procenjeno je da se kroz mere prevencije nastajanja otpada, primenu eko-dizajna i slične mere, mogu ostvariti uštede u vrednosti od 600 milijardi evra, dovesti do otvaranja skoro 600.000 novih radnih mesta i značajno doprineti smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Uz prepoznat uspeh u ubrzanju tranzicije Evropske unije ka cirkularnoj ekonomiji, kroz primenu Akcionog plana za cirkularnu ekonomiju u prethodnom periodu, Komisija prepoznaje i izazove koji stoje na predstojećem putu. Pre svega reč je o smanjenju i praćenju prisustva hemikalijama u proizvodima, budući da do sada ovaj problem, iako prepoznat u Akcionom planu, još uvek nije adresiran kroz razvijanje novih javnih politika u ovoj oblasti, kako je bilo planirano.⁵

Ognjan Pantić,
Beogradska otvorena škola

³ <https://circulareconomy.europa.eu/platform/>

⁴ <http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/monitoring-framework.pdf>

⁵ <https://eeb.org/reaction-to-the-european-commissions-report-on-the-circular-economy/>

Vesti iz evropskog parlamenta

EVROPSKI PARLAMENT USVOJIO REZOLUCIJU O PRAVIMA ŽENA NA ZAPADNOM BALKANU

Rodna ravnopravnost u procesu pregovora za članstvo u EU svoje mesto nalazi u poglavljima 19 (Socijalna politika i zapošljavanje), 23 (Pravosuđe i osnovna prava) i 24 (Pravda, sloboda i bezbednost). Ipak, rodna ravnopravnost je horizontalni princip koji je neizostavni deo svih politika i akcionih planova, te je gender mainstreaming („urodnjavanje“ politika) potrebno praktikovati u svim oblastima koje će dovesti do ostvarenja ravnopravnosti polova.

Rezolucija o pravima žena na Zapadnom Balkanu je novi dokument, koji je usvojen od strane Odbora za rodnu ravnopravnost Evropskog parlamenta u januaru 2019. godine. Tekst rezolucije je pripremila i predložila Biljana Borzan, evropska poslanica i, odskoro izabrana, izvestiteljka Evropskog parlamenta za prava žena na Zapadnom Balkanu. U kreiranju teksta su učestvovala i predstavnice ženskih organizacija civilnog društva sa Zapadnog Balkana. Rezolucija je usvojena tesnom većinom, nakon glasanja na Odboru za rodnu ravnopravnost. Gospođa Borzan je tom prilikom izjavila da je usvajanje ove Rezolucije od velikog značaja za usmeravanje pažnje Evropskog parlamenta na probleme s kojima se suočavaju žene s Balkana.

U nastavku, donosimo najznačajnije delove teksta Rezolucije koja obuhvata sve zemlje Zapadnog Balkana. Rezolucija je podeljena u dva dela – prvi deo donosi opšte zaključke, a drugi deo je posvećen analizi stanja u svakoj od zemalja.

Rezolucija na prvom mestu ističe da je rodna ravnopravnost jedna od temeljnih vrednosti na kojoj počiva Evropska unija. Rodna ravnopravnost je preduslov za članstvo u EU, kao i jedan od glavnih pokazatelja uspešne demokratizacije društva. Države Zapadnog Balkana napravile su bitne pomake u naporima da svoje zakonodavstvo usaglase sa razvijenim evropskim zakonodavstvom u oblasti prava žena. Ovde je pre svega značajno napomenuti ratifikaciju Istanbulske konvencije za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, koja je ratifikovana u svim zemljama Zapadnog Balkana, izuzev Kosova* (Makedonija ju je poslednja ratifikovala marta 2018. godine).

Rodna ravnopravnost u procesu pregovora za članstvo u EU svoje mesto nalazi u poglavljima 19 (Socijalna politika i zapošljavanje), 23 (Pravosuđe i osnovna prava) i 24 (Pravda, sloboda i bezbednost). Ipak, rodna ravnopravnost je horizontalni princip koji je neizostavni deo svih politika i akcionih planova, te je gender mainstreaming („urodnjavanje“ politika) potrebno



praktikovati u svim oblastima koje će dovesti do ostvarenja ravnopravnosti polova. U praksi, ovo se odnosi na zakonodavstvo i udruženo delovanje institucija zarad suzbijanja nasilja prema ženama, smanjenja nejednakosti između žena i muškaraca na tržištu rada, osiguranje jednakih zarada, unapređenje socijalnih politika u domenu roditeljstva i brige o porodici, unapređenje zastupljenosti žena u politici, ravnopravni pristup obrazovanju i svim drugim politikama. U svim ovim oblastima za zemlje Zapadnog Balkana ima još posla. Autorke Rezolucije još jednom podsećaju, da je pored zakonodavstva, neophodno raditi na unapređenju saradnje među institucijama koje deluju u različitim oblastima, kao i planiranje adekvatnih resursa za ispunjenje mnogobrojnih planova koji proističu iz nacionalnih strategija za rodnu ravnopravnost i podzakonskih akata. Rezolucija direktno upućuje na neadekvatno planiranje predpristupnih fondova za projekte u oblasti rodne ravnopravnosti, kao i na nedovoljnu podršku vladinim i nevladinim telima u oblasti rodne ravnopravnosti.

U gledištima koja se odnose na pojedinačne zemlje, Rezolucija se osvrće na dobre i loše trendove u sprovođenju politika rodne ravnopravnosti. Dobri trendovi se uglavnom odnose na usvajanje nacionalnih strateških dokumenata i ratifikaciju međunarodnih dokumenata za rodnu ravnopravnost. Loši trendovi se vezuju za neadekvatnu implementaciju istih. Najveća zabrinutost se ispoljava u odsustvu systemske podrške za žene koje su preživele nasilje u porodično partnerskim odnosima. Kao loš trend je ocenjeno to što se podrška za sigurne kuće, sos telefone, kao i za psiho-socijalnu podršku žrtvama nasilja crpi iz fondova međunarodnih organizacija, a ne iz sredstava državnog budžeta. Pružaoci podrške su najpre specijalizovane organizacije civilnog društva, a tek onda institucije sistema, koje često nemaju dovoljno resursa, niti specifičnog znanja za rad sa ženama koje su preživele nasilje.

Takođe, kritika je usmerena i na nedovoljno zalaganje država za smanjenje broja nezaposlenih žena. Nezaposlenošću i siromaštvom su najviše pogođene žene iz socijalno deprivilegovanih grupa, te je za svako ozbiljno ulaganje u smanjenje siromaštva neophodno baviti se položajem žena koje trpe višestruku diskriminaciju na tržištu rada. Naime, u odnosu na evropski prosek, stopa nezaposlenosti žena u regionu je duplo veća (14%-20% u odnosu na 8%-9% prosek na nivou EU), a u nekim zemljama stopa nezaposlenosti žena ide i preko 30%, što je slučaj, npr. sa Bosnom i Hercegovinom.

Još jedan razlog za zabrinutost se odnosi na političku reprezentaciju žena. Iako je sistem kvota za jednaku političku zastupljenost žena i muškaraca zastupljen u svim zemljama, osim na Kosovu*, broj žena u parlamentima u regionu ne prelazi više od 38%, što je trenutno stanje u Parlamentu u Makedoniji. Žene i dalje teže dolaze do odlučujućih pozicija u politici, a kada i jesu na tim pozicijama, njihova uloga se često u javnosti tumači kao simulacija, pre nego kao stvarno upražnjavanje moći.

Rezolucija o pravima žena na Zapadnom Balkanu na jednom mestu sažima ono što je već rečeno u rezolucijama Evropskog parlamenta za pojedinačne zemlje na Zapadnom Balkanu, kao i u izveštajima o napretku koje godišnje priprema Evropska komisija. Neefektivno sprovođenje postojećih zakona i tendencija da se postojeći standardi u oblasti rodne ravnopravnosti degradiraju, visoka stopa nasilja prema ženama i slab sistem podrške žrtvama nasilja, loš položaj žena na tržištu rada, višestruka diskriminacija LGBTIQ žena i žena pripadnica nacionalnih manjina, nedovoljna uključenost žena u politički i javni život, te i dalje jak sistem patrijarhalnih vrednosti i normi koji je utemeljen u diskriminaciji prema ženama, čini politike rodne ravnopravnosti nedovršenim poslom na Zapadnom Balkanu.

*Ana Stevanović Zdravev,
Beogradska otvorena škola*

Osmi sastanak Odbora i njegovi zaključci

O CIVILNOM DRUŠTVU I VLADAVINI PRAVA

U Deklaraciji se posebno izražava zabrinutost zbog toga što je Srbija u Izveštaju Freedom House za 2019. godinu izgubila status „slobodna“ i dobila status „delimično slobodna“ zbog „pogoršanja koja se odnosi na održavanje izbora, sa stalnim napadima vlade i sa njom povezanim medijima usmerenim na podrivanje nezavisnog novinarstva organizovanjem zakonskih kampanja uznemiravanja i blaćenja“, ali i zbog pada za deset mesta u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu, po indeksu slobode štampe u svetu prema Reporterima bez granica.

Zajednički konsultativni odbor za civilno društvo (*Joint Consultative Committee – JCC*; u daljem tekstu Odbor) održao je osmi sastanak 27. februara 2019. godine u Briselu, što je ujedno bio i prvi sastanak Odbora u tekućoj godini. Članice i članovi Odbora, predstavnici civilnog društva, poslodavaca i sindikata iz Srbije i EU, raspravljali su o trenutnom napretku u procesu pregovora za pristupanje Srbije Evropskoj uniji (EU). Naročiti tematski fokus sastanka bio je na digitalizaciji kao alatu za socijalni i ekonomski razvoj, reformi javne uprave u Srbiji, kao i pregledu situacije vezane za stanje civilnog društva i vladavine prava u Srbiji.

Na kraju sastanka, Odbor je usvojio Zajedničku deklaraciju u kojoj su se naše preporuke nastale na osnovu izveštaja predstavljenih tokom sastanka i zaključaka članova Odbora. Deklaracija donosi preporuke namenjene institucijama Evropske unije i Republike Srbije koje se odnose na poboljšanje kvaliteta procesa pregovora sa EU, kao i na unapređenje prostora za upražnjavanje građanskih prava i sloboda.

Ključni nalazi i preporuke

Deklaracija Odbora je podeljena u četiri poglavlja koja obuhvataju zaključke i preporuke u okviru svake od pojedinačnih oblasti o kojoj se diskutovalo.

Kada je reč o delu koji se tiče napretka u procesu pristupnih pregovora Srbije sa EU, Odbor pozdravlja otvaranje dva nova poglavlja u pristupnim pregovorima (Poglavlje 17 – ekonomska i monetarna unija i Poglavlje 18 – statistika), kao i zadržavanje

teme proširenja visoko na Agendi tokom rumunskog predsedavanja Savetu Evropske unije.

Ipak, Odbor posebno izražava zabrinutost zbog toga što je Srbija u Izveštaju Freedom House za 2019. godinu **izgubila status „slobodna“ i dobila status „delimično slobodna“** zbog „pogoršanja koja se odnosi na održavanje izbora, sa stalnim napadima vlade i sa njom povezanim medijima usmerenim na podrivanje nezavisnog novinarstva organizovanjem zakonskih kampanja uznemiravanja i blaćenja“, ali **i zbog pada za deset mesta u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu, po indeksu slobode štampe u svetu** prema Reporterima bez granica. Takođe, Odbor s zabrinutošću konstatuje pad za dva mesta na listi percepcije korupcije *Transparency International* i traži zalaganje za puno poštovanje nezavisnosti pravosuđa i drugih institucija koje su nadležne za održavanje vladavine zakona, borbu protiv korupcije i poštovanje osnovnih prava.

Deklaracija u svom završnom delu posebno ističe da je neophodno unaprediti institucionalni okvir za uključivanje civilnog društva u procese donošenja odluka, gde se posebno naglašava potreba za: unapređenjem mehanizama za saradnju s civilnim društvom, primenom i poštovanjem zajedničkih standarda za uključivanje organizacija civilnog društva u proces konsultacija, kao i pojašnjavanjem uslova po kojima se zakoni donose po hitnom postupku i konačno, smanjenje korišćenja ove procedure.

Nadalje, Odbor poziva vlasti i u Srbiji i u EU da obrate posebnu pažnju na **elemente „zarobljene države“** prepoznate u Komunikaciji EU o politici proširenja iz 2018. godine i poziva na konstantno i efektivnije praćenje reformi u oblasti vladavine prava, izradom nezavisnih izveštaja o mehanizmima koji ugrožavaju demokratski poredak i vode zarobljavanju javnih institucija u političke svrhe.

Kada je reč o digitalizaciji, koji treba posmatrati u kontekstu sveukupnog socijalnog i ekonomskog razvoja, Odbor pozdravlja uspostavljanje Programa za Digitalnu Evropu (*Digital Europe Programme*) od strane EU, koji ima za cilj unapređenje ekonomske snage i konkurentnosti EU na svetskom nivou, ali i uspostavljanje Digitalne Agende za Zapadni Balkan.



Izvor: arhiva

European Economic and Social Committee

Odbor posebno naglašava ulogu socijalnih partnera i organizacija civilnog društva u procesu digitalne transformacije, gde zajedničko partnerstvo s nadležnim državnim institucijama treba da vodi uvođenju novih srednjoročnih i dugoročnih mera koje će osigurati unapređenje i modernizaciju obrazovanja kako bi ono bolje odgovaralo potrebama tržišta rada, koje se neumitno i brzo menja.

Članovi Odbora zahtevaju od Vlade Srbije da omoguće slobodan pristup informacijama od javnog značaja svim građanima, bez nepotrebnih ograničavanja koja se tiču pre svega preduzeća koja su u vlasništvu države i Narodne banke Srbije.

Kao jedan od zaključaka u Deklaraciji, Odbor izražava zabrinutost zbog novousvojenog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, budući da ne pruža jasne smernice za implementaciju i uvodi brojne izuzetke koji se odnose na zaštitu privatnosti podataka koje sakupljaju bezbednosne institucije.

Kada je reč o reformi javne uprave Odbor je zaključke podelio u nekoliko ključnih oblasti koje se odnose na:

- strateški okvir za reformu javne uprave, gde poziva Vladu Srbije da započne konsultacije s civilnim društvom vezanim za strateška dokumenta u najskorijem mogućem roku;
- izradu i koordinaciju mera politika, gde poziva Vladu i preporučuje Vladi Srbije da redovno objavljuje izveštaje o sprovođenju godišnjih programa na zvaničnim sajtovima i uvede mehanizme za redovne javne konsultacije i sprovodi analize uticaja propisa.

Jedna od preporuka Odbora u završnoj deklaraciji tiče se i promena Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Članovi Odbora zahtevaju od Vlade Srbije da **omoguće slobodan pristup informacijama od javnog značaja svim građanima, bez nepotrebnih ograničavanja** koja se tiču pre svega preduzeća koja su u vlasništvu države i Narodne banke Srbije. Kada je u pitanju stanje civilnog društva u Srbiji, Odbor snažno osuđuje sve napade i pretnje upućene predstavnicima organizacijama civilnog društva i poziva vlasti u Srbiji da urade sve što je u njihovoj moći da se počinocu privedu pravdi.

Odbor još jednom poziva na poštovanje i ispunjavanje zaključaka i preporuka s prethodnog sastanka koji se odnose na usvajanje nacionalne strategije za podsticajno okruženje za razvoj civilnog društva, zajedno s pratećim akcionim planom.

ZAJEDNIČKI KONSULTATIVNI ODBOR CIVILNOG DRUŠTVA

Zajednički konsultativni odbor civilnog društva između Srbije i EU (*EU - Serbia Civil Society Joint Consultative Committee - JCC*) jeste telo koje je sastavljeno od predstavnika Evropskog ekonomskog i socijalnog komiteta (EESK) i predstavnika socijalnih partnera i organizacija civilnog društva u Republici Srbiji. Zajednički konsultativni odbor promoviše dijalog i saradnju između ovih subjekata u EU i Srbiji. Ovaj dijalog i saradnja obuhvata sve relevantne aspekte odnosa između EU i Srbije u procesu pregovora o pristupanju.

Ova platforma civilnog društva između EESK i civilnog društva u Srbiji uspostavljena je u okviru institucionalnog okvira Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između EU i Srbije (SSP) kako bi organizacije civilnog društva sa obe strane mogle pratiti pregovore o pristupanju zemlje. Takođe, ovo je platforma za diskusiju o pitanjima od zajedničkog interesa i informisanje šire javnosti o izazovima koji su pred nama u toku procesa pregovora sa EU. Prvi sastanak je održan 2015. godine, a do sada je održano osam sastanaka ovog tela.

Odbor čini 18 predstavnika, devet predstavnika EESK-a i devet predstavnika organizacija civilnog društva, poslodavaca i sindikata iz Srbije. Više informacija o strukturi, članovima Odbora i sve zajedničke deklaracije možete pronaći na [ovom linku](#).

Deklaracija u svom završnom delu posebno ističe da je neophodno unaprediti institucionalni okvir za uključene civilnog društva u procese donošenja odluka, gde se naglašava potreba za: unapređenjem mehanizama za saradnju s civilnim društvom, primenom i poštovanjem zajedničkih standarda za uključene organizacija civilnog društva u proces konsultacija, kao i pojašnjavanjem uslova po kojima se zakoni donose po hitnom postupku i konačno, smanjenje korišćenja ove procedure.

Naredni sastanak Odbora zakazan je za oktobar mesec tekuće godine u Beogradu i teme o kojima će se razgovarati su stanje demokratije i funkcionisanje institucija u Srbiji.

*Jelena Babić,
Beogradska otvorena škola*



BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

Beogradska otvorena škola

Masarikova 5/16,
11000 Beograd, Srbija

T: +381 11 30 61 372
F: +381 11 36 13 112
E: eupregovori@bos.rs
W: eupregovori.bos.rs i www.bos.rs
S: [facebook.com/BOSPolicyLab](https://www.facebook.com/BOSPolicyLab)
S: twitter.com/BOSPolicyLab



FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

PROGOVORI O PREGOVORIMA

Ukoliko želite da redovno dobijate bilten „**Progovori o pregovorima**”, prijavite se **OVDE**.

Stalo nam je do Vašeg mišljenja i povratne informacije – molimo Vas da nas kontaktirate odgovorom na mejl eupregovori@bos.rs i pošaljete nam sugestije o tome kako možemo da poboljšamo ovaj bilten. Takođe, ukoliko smatrate da bilten nije relevantan za Vaš delokrug rada ili ako niste zainteresovani da ga primete ubuduće, možete nam to javiti odgovorom na ovu [poruku](#).

Ukoliko želite da primete informacije o specifičnim poglavljima u okviru procesa pregovara Srbije sa EU, popunite **Upitnik**, koji se nalazi na sledećem [LINKU](#).